

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд на тема: „Стил на живот и здравен статус на подрастващи“ за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“

Автор: Петя Миланова Миланова

Научен ръководител: доц. Пенка Пеева, доктор

Темата на настоящата дисертация е актуална и модерна за етапа на развитие на социално-икономическите процеси в България. Извършващите се промени през последните две десетилетия са толкова динамични и мащабни, че на обикновения човек му се струва невъзможно да бъде здрав, високо образован и щастлив в среда с толкова взаимно изключващи се фактори, обуславящи здравословен начин на живот.

Все пак докторантката стеснява обхвата на проблема, формулирайки своята работна хипотеза. А тя залага на очакването, че физическите упражнения и спорт в ученическа възраст ще изиграят превантивна роля към редица негативни фактори и ще повлияят върху формирането на добър стил и начин на живот.

Същността на хипотезата е заложена в подобряване на физическата годност на учениците. Иначе многобройните вредни влияния са обект на обстойни научни изследвания, които разкриват тяхното възникване, развитие и последици без да предлагат достъпни, ефективни и отговарящи на възможностите на държавата средства за тяхната превенция.

Дисертационният труд е разработен на 173 стр., включително приложенията, и е илюстриран с 9 таблици и 40 фигури.

В структурно отношение работата е композирана много добре в 4 глави с добро съотношение между тях.

Литературният обзор е разработен в 4 направления върху основата на 178 източника, от които 139 на кирилица и 39 на латиница, в т.ч. 22 интернет източника.

Използваната анкетна карта е разработена от СЗО и обработена по стандартна методика.

Анализът на литературните източници е направен задълбочено и компетентно. Разгледани са въпроси, тясно свързани с темата на дисертацията.

Целта на изследването е формулирана прецизно, като на преден план е поставено подобряването на физическата годност, която от своя страна е предпоставка за по-добър здравен статус.

Задачите са конкретни и произтичат от целта на изследването. Предметът на изследването се фокусира върху физическата годност и вредните навици, както и върху въздействието на повишената двигателна активност върху развитието на основните физически качества при 14-15годишни ученици.

Методиката и организацията на изследването са адекватни на целта и задачите. Анкетният метод и педагогическият експеримент са водещи за събирането на необходимата информация за теоретичния анализ. Спортно-педагогическото тестиране включва 10 теста, които са измерени по стандартна методика и дават комплексна оценка за физическата годност.

Значителна част от анализа на резултатите заема обсъждането на въпросите от анкетното проучване. Направени са верни констатации, които обаче би следвало да бъдат по-прецизно обобщени според тяхната насоченост и да бъдат по-кратки.

Заслужава все пак да се отбележат някои по-характерни резултати. На първо място данните потвърждават наличието на такива вредни влияния като тютюнопушене, употреба на алкохол, наркотични вещества и агресивно поведение. Това влияние е отразено във втория извод на дисертацията. Макар степента на тези вредни влияния да не е толкова значима, самото им разпространение сред изследвания контингент заслужава по-сериозен анализ. Очевидно е, че това е следствие от цялостната общо взето неблагоприятна обществена среда, която под влияние на протичащите процеси на дълбоки социално-икономически и политически промени неминуемо се отразява върху формирането на ценностната система на младото поколение. И въпреки това има достатъчно основания да потърсим отговорността в училището като институция, която постепенно губи своята формираща и възпитателна роля. Демократизирането във всички сфери на обществото не изключва действието на различни контролни механизми, които училището е длъжно да прилага, независимо от определени нагласи, свързани с негативни явления, породени

от хаотично провеждани реформи, непоследователно прилагане на съществуващи наредби, закони и установени норми на взаимодействие между различните институции.

Една от най-съществените резерви за положително въздействие върху формирането на стила на живот на младите хора е организирането на свободното от училище време за пълноценен младежки живот. Именно тогава ще се прояви ролята на спорта, както и провеждането на различни дейности в сферата на културата, изкуството и науката, които ще осмислят живота на учащите.

Преди да се анализират данните от експеримента следва да отбележим, че той е построен върху един от основните принципи на спортната подготовка, а именно: преимуществена насоченост при последователното реализиране на учебното съдържание през цялата учебна година. Доколко тези принципи се разбират и прилагат в учебните програми е дискуссионен въпрос, но според мен докторантката навлиза решително в числото на онези спортни педагози, които са представители на така наречената „спортивизация“ на училищното физическо възпитание и спорт.

Вариационният анализ на данните от педагогическия експеримент са анализирани много добре и илюстрирани по подходящ начин. Подкрепата за положителния ефект от работата в експерименталната група е намерила израз и чрез изчисляването на Т-критерия на Стюdent. Същото е направено и при сравняването на различията между двете групи.

Проведеният педагогически експеримент убедително потвърждава положителното въздействие на приложените комплекси от упражнения, които подобряват физическата годност на учениците. Тези резултати са намерили синтезиран израз в третия и четвъртия извод на дисертацията.

Корелационният анализ е направен задълбочено и са изведени четири важни обобщения, които са обосновани логично.

В глава 4-та Изводи и препоръки са изведени най-важните резултати от извършеното изследване. Положителен момент в тях е, че те произтичат пряко от поставените задачи.

Препоръките са коректни и биха подпомогнали значимо за формирането на по-добра физическа годност и правилно организиране и на

такива важни фактори на здравословния начин на живот като повишената двигателна активност, балансирано хранене, по-добра здравна култура.

Обобщеният анализ на представения за рецензия дисертационен труд позволява да открием съдържащите се в него научни и практически приноси. По-конкретно те се изразяват в следното:

- Направен е обстоен анализ на физическото развитие и здравен статус на една значителна част от учениците във възрастта 12-17 години;
- Разкрити са влиянието и мащаба на редица негативни фактори с неблагоприятно влияние върху здравето и физическата годност на подрастващи в установената най-рискова възрастова зона 12-15 г.;
- Установени са ролята и значението на неблагоприятните фактори в различни условия на средата в голямо населено място и в малкия град;
- Проучени са интересите и потребностите относно ролята на спорта сред учащите се в изследваните възрасти;
- Реализирана е практическа работа, насочена към подобряване на физическата годност сред учениците;
- Внедрена в училищната практика е научно обоснована методика за развиване на двигателните качества като компонент на физическата годност;
- Въз основа на установените особености във физическото развитие и физическата годност може с висока степен на сигурност да се твърди, че изследваните лица имат достатъчно добра мотивация за положителна промяна в своя стил на живот и здравен статус.

Несъмнено в дисертационния труд на Петя Миланова са налице някои слабости и пропуски, които могат да се коригират без от това да страда качеството му.

Бих препоръчал да се направи съпоставка на данните за физическото развитие на изследваните лица с тези от националното изследване от 1981 г. и така да се потвърдят или отхвърлят някои заключения относно процесите на акселерация. Да се добавят към неблагоприятните фактори на средата ролята на семейството и училищните програми, които непрекъснато се променят. Също така отсъствието на действен механизъм за контрол върху

реализацията на учебното съдържание от страна на инспекторатите на различни нива, както и ограничените възможности на училищата за извършване на извънкласна работа с учениците в т.ч. и за спорт.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Докторската дисертация на Петя Миланова представлява завършен изследователски труд по актуален научен проблем и е с несъмнен теоретичен и практически принос. Докторантката компетентно и задълбочено анализира резултатите от своето изследване, извършено със съвременни научни методи. Стилът на изложението е ясен, терминологията - точна. Цялостното оформление на илюстративния материал е на високо ниво. Приложените анкети и примерни комплекси дават точна представа за използваните методи на изследване.

Трудът е изцяло самостоятелно дело на докторантката.

Авторефератът е написан в съответствие с изискванията и отразява напълно съдържанието на дисертационния труд.

По материалите от дисертацията са публикувани 3 статии в сп. "Спорт и наука".

Въз основа на изложеното до тук предлагам научното жури да присъди на ас. Петя Миланова Миланова образователната и научна степен „Доктор“.

София

13.12.2012 г.

Рецензент:

/проф. Йонко Йонов, доктор/